

Eropalvelujen ja sovinnollisen yhteistyövanhemmuuden kehittäminen -työryhmä /
pj. Marjatta Karhuvaara**Palvelukuvaus**

Palvelu- Perheoikeudelliset palvelut Uudenmaan maakunnassa / **adoptioneuvonta**
kokonaisuuden
nimi: EHDOTUS palvelujen järjestämiseksi Uudenmaan maakunnassa

Palvelun sisältö

Sosiaalihuollossa asiakkaalle tarjottavaa tukea kuvataan palvelutehtävinä ja niissä annettavina sosiaalipalveluina. Yksittäisten sosiaalipalvelujen kuvaamisen tulee perustua kansallisesti määriteltyyn sosiaalipalvelut -luokitukseen. Adoptioneuvonta on sosiaalipalvelu, joka kuuluu palvelutehtävuokituksessa perheoikeudellisiin palveluihin. Tässä palvelukuvauksessa kuvataan **adoptioneuvonta sosiaalitoimessa**. <https://thl.fi/fi/web/tiedonhallinta-sosiaali-ja-terveysalalla/tietojarjestelmapalvelut/sosiaalihuollon-tiedonhallinta/palvelutuotannon-toiminnalliset-maarittelyt/sosiaalihuollon-palvelutehtavat-ja-sosiaalipalvelut>

Lainsäädännöllinen ohjeistus

Adoptiolain mukaan adoption tarkoituksena on edistää lapsen parasta vahvistamalla lapsen ja vanhemman suhde adoptoitavan ja adoptionhakijan välille.

Lapsen vanhemman, joka aikoo antaa alaikäisen lapsensa adoptiolapseksi, ja henkilön, joka aikoo adoptoida alaikäisen lapsen, on pyydettävä adoptioneuvonnan järjestämistä kotikuntansa sosiaalihuollon toimielimeltä tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston luvan saaneelta adoptiotoimistolta.

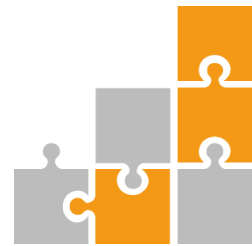
Adoptioneuvonnan antajan on kaikissa adoptioon liittyvissä kysymyksissä valvottava lapsen etua sekä neuvottava, autettava ja tuettava lasta, lapsen vanhempia, adoptionhakijoita sekä muita henkilöitä, joiden suostumus adoptioon vaaditaan.

Adoptioneuvontaa saavat ovat sosiaalihuollon asiakkaita, ja **sosiaalihuollon asiakaslaki** asettaa reunaehdoja työskentelylle. Asiakaslain mukaan asiakkaalla on oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua ilman syrjintää sekä oikeus saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista. Asiakkaalla on myös tietojensaantioikeus joko henkilötietolain tai asianosaisena julkisuuslain nojalla.

Sosiaalitoimen työskentelyn tulee olla myös **hallintolain** mukaisten hyvän hallinnon oikeusperiaatteiden mukaista: palvelussa tulee toteutua yhdenvertaisuusperiaate, tarkoitussidonnaisuuden periaate, objektiviteettiperiaate, suhteellisuusperiaate ja luottamuksensuojanperiaate.

Adoptioneuvonta:

Adoptioneuvonnassa on:

- annettava tietoa adoption tarkoituksesta, edellytyksistä ja oikeusvaikutuksista
- annettava lapsen vanhemmille tietoa niistä sosiaalipalveluista ja taloudellisista tukitoimista, jotka ovat heidän ja lapsen käytettävissä, sekä autettava heitä tekemään asiassa perusteellisesti harkittu ratkaisu
- autettava hakijoita arvioimaan valmiuksiaan adoptiovanhemmiksi ja valmistautumaan adoptiovanhemmuuteen
- selvitettävä ja arvioitava, ovatko adoption edellytykset olemassa
- selvitettävä, onko edellytyksiä sopia lapsen ja aikaisempien vanhempien välisestä yhteydenpidosta, ja tarvittaessa avustettava sopimuksen tekemisessä
- ohjattava tarvittaessa hakijat hakemaan kansainvälistä adoptiopalvelua
- ohjattava tarvittaessa hakijat hakemaan adoptiolupaa
- huolehdittava tarvittaessa lapsen sijoittamisesta hakijoiden luokse
- viivytyksettä lapsen sijoittamisen jälkeen ryhdyttävä toimenpiteisiin, joilla tuetaan ja seurataan sijoituksen onnistumista lapsen etua silmällä pitäen
- huolehdittava siitä, että hakijat viivytyksettä hakevat adoption vahvistamista, ja avustettava tarvittaessa hakemuksen tekemisessä

Adoptioneuvonnan antajan on tarvittaessa annettava neuvontaa, apua ja tukea myös adoption vahvistamisen jälkeen. Adoptiovanhemmille on lisäksi tarjottava mahdollisuus siihen, että adoptiolapsen ja -perheen erityisen avun ja tuen tarve selvitetään tarvittavassa laajuudessa. Adoptioneuvonnan antajan on tarvittaessa ohjattava adoptiolapsi ja -perhe sekä lapsen aikaisemmat vanhemmat mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sosiaali- tai terveystalouden taikka muun avun ja tuen piiriin. Adoption jälkeiseen palveluun sisältyy myös tuki adoptoidulle hänen taustansa selvittämisessä, palvelua annetaan myös adoptoidun jälkipolville.

Adoptioneuvonnan päätteeksi laaditaan kotiselvitys. Adoptioneuvonnassa laaditaan myös adoption vahvistamiseen tarvittavat asiakirjat tuomioistuinta varten. Adoptioneuvonnan antaja laatii myös ulkomaisten adoptioiden seurantaraportit.

Palvelujen käyttäjät, käyttäjäryhmät

Adoptiolain mukaista adoptioneuvontaa annetaan lapsensa adoptioon luovuttamista harkitseville, adoptiolasta hakeville (kotimainen ja kansainvälinen adoptio), perheen sisäistä adoptiota hakeville sekä adoptoitavalle lapselle. Adoptioneuvontaa annetaan em. lisäksi myös muille adoption osapuolille mm. sisaruksille ja avopuolisolle.

Adoptioneuvonta on prosessi, jonka pituus vaihtelee, kotimainen ja kansainvälinen adoptioneuvonta kestää yleensä noin vuoden. Perheen sisäisen adoptioneuvonnan prosessi on lyhyempi, samaa sukupuolta olevien pariskuntien adoptioneuvonnassa on yleensä 1-2 toimistokäyntiä.

Palvelujen käyttäjien määräytyminen

Palvelun lakisääteisyys

Sosiaalihuoltolain 14 § 2 momentin 10) kohdan mukaan adoptioneuvonnan järjestämisestä on huolehdittava kunnallisina sosiaalipalveluina. Järjestämisvastuu on asiakkaan kotikunnalla.

Palvelutarpeen selvittäminen

Adoptioneuvontaprosessissa palvelutarvetta arvioidaan yhdessä asiakkaiden kanssa. Adoptiolautakunta (kansainvälinen ja kotimainen adoptio) ja käräjäoikeus (perheen sisäinen ja kotimainen adoptio) asettavat ehtoja neuvonnan sisältöön, adoptioluvan myöntämiseen ja adoption vahvistamiseen. Adoptioseurannassa palvelutarvetta arvioidaan yhdessä perheen ja lapsen kanssa.

Asiakkaat ohjautuvat palveluun itse tai muun toimijan ohjaamana. Yhteydenottajana voi olla myös muu viranomaisen tai toimija asiakkaan puolesta. Itse palvelussa ei kuitenkaan voi asioida asiakkaan puolesta, vaan palvelussa edellytetään henkilökohtaista asiointia.

	Asia voi tulla vireille myös virka-apuna toisesta kunnasta tai keskusviranomaisen kautta toisesta valtiosta.
<i>Vaikuttavuus</i>	Adoptioeuvonnan tavoitteena on turvata adoptoitavan lapsen etu. Adoptiohakijoita valmennetaan adoptiovanhemmuuteen huomioiden adoptiolapsen erityistarpeet (kansainvälinen ja kotimainen adoptio). Perheen sisäisessä adoptioeuvonnassa pyritään selvittämään, onko adoptio lapsen edun mukainen.
<i>Sidosryhmät ja kumppanuudet</i>	Adoptioeuvonnassa yhteistyötä tehdään adoptiolautakunnan, tuomioistuinten, eri adoptiojärjestöjen ja palvelunantajien kanssa. Adoptiolapsen saavuttua perheeseen yhteistyökumppaneita ovat lapsen luonnollinen verkosto (neuvola, päiväkodit ja koulut) sekä sosiaali- ja terveyspalvelut (mm. perheneuvola, lastensuojelu, lastenpsykiatria).
<i>Palvelulupaus</i>	Palvelulle ei ole asetettu lainsäädännössä määräaikoja eikä palvelulupausta ole asetettu. Lapset, joiden syntymävanhemmat harkitsevat adoptioon luovuttamista, sijoitetaan synnytyksen jälkeen sijaisperheeseen harkinta-ajaksi. Nämä adoptioprosessit ovat ensimmäisiä tärkeysjärjestyksessä.
<i>Henkilöstö ja toimipisteet</i>	<p>Helsingissä adoptioeuvontaa hoitaa työryhmä, jossa on kolme sosiaalityöntekijää, kaksi sosiaaliohjaajaa, toimistosihiteeri ja johtava sosiaalityöntekijä. Vantaa ostaa adoptioeuvonnan palvelut Helsingistä. Muissa kunnissa adoptioeuvonnan palvelut tuotetaan osittain itse ja osittain ostopalveluna Pelastakaa Lapset ry:ltä. Ks. kysely</p> <p>Adoptiolain 22 §:n mukaan adoptioeuvonnan antajalla tulee olla sosiaalityöntekijän kelpoisuus ja lisäksi hänen on oltava perehtynyt adoptioasioihin.</p> <p>Adoptioeuvontatyö on sisällöltään pitkäjänteistä, intensiivistä, vaativaa ja jatkuvaa vuorovaikutustyötä asiakastilanteissa sekä työparina toimittaessa. Työ vaatii vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja, ihmistuntemusta, kykyä empatiaan sekä rohkeutta käsitellä vaikeita asioita ja tehdä päätöksiä. Työ vaatii kykyä luottamuksellisen kontaktin luomiseen ja ylläpitämiseen adoptiohakijoiden ja -perheiden kanssa. Adoptioeuvonta on vaativaa ja kuormittavaa, mutta myös palkitsevaa sosiaalityötä.</p>
<i>Resurssit</i>	Ks. kysely
<i>Hyvät käytännöt, kehittämiss-hankkeet</i>	<p>Helsinki, Vantaa:</p> <p>Adoptioeuvonnassa pyritään jatkuvaan kehittämiseen ja oman työn tarkasteluun yhdessä koko työryhmän kanssa sekä parityön kehittämiseen. Adoptioeurannassa pohditaan uusia työskentelytapoja erityisesti adoptioerheiden palautteen pohjalta. Helsingissä yhdessä leikkipuistotoiminnan kanssa kehitetty perhekerho adoptiolapsille vanhempineen on erinomainen vertaisryhmätoiminnan muoto, jossa on mukana adoptiotyöryhmä työntekijöitä. Ihmeelliset vuodet-ryhmä on toteutettu erityisesti adoptiolapsille suunnattuna ja yksi työntekijä on koulutettu ryhmän ohjaajaksi.</p>
<i>Palvelujen yhdyspinnat ja yhteistyö muiden palveluiden kanssa sekä miten palvelujen integraatio toteutetaan</i>	<p>Ks. kohta sidosryhmät ja kumppanuudet.</p> <p>Eniten yhteistyötä palvelulla on muiden sosiaalihuollon toimijoiden kanssa, mutta myös terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen ja koulun kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeää.</p>

<i>Palvelun laatu</i>	Ks. päälomake
<i>Toiminnalliset ja taloudelliset mittarit</i>	<p>Adoptioneuvonnan palvelusta kertätään seuraavaa tilastotietoa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - adoptioneuvontaa saaneet asiakkaat ja asiakaskäynnit - laaditut kotiselvitykset - perheen sisäisten ja samaa sukupuolta olevien parien adoptioiden määrä - kotimaisten adoptioiden määrä
<i>Osallisuus ja vaikuttaminen</i>	Adoptioneuvonnassa asiakkaat arvioivat vuorovaikutuksessa työntekijän kanssa omaa tilannettaan ja voimavarojaan.
<i>Kielelliset oikeudet</i>	Ks. päälomake
<i>Muutoksen mahdollisuudet ja muutos asiakasnäkökulmasta</i>	Adoptioneuvonta ovat erityisosaamista vaativaa sosiaalityötä. Palvelu tulisi keskittää siten, että osaaminen ja palvelun laatu turvataan. Kunnissa olevaa osaamista tulisi hyödyntää ja adoptioneuvonta tulisi tuottaa omana palveluna. Erityisesti adoptioerheiden tukemisen näkökulmasta adoptioneuvonnan tuottaminen omana palveluna on keskeistä. Perheen asiakkuuden jatkuvuus adoptioneuvonnan eri vaiheissa nähdään tärkeänä lapsen ja perheen tukemisen kannalta. Johtamisen, osaamisen, palvelun kehittämisen ja sen tasalaatuisuuden näkökulmasta resursseja on hyvä koota yhteen tuottamaan adoptioneuvonnan palvelua.
<i>Muutoksen uhat</i>	Ks. päälomake
<i>Muut toimintaympäristön muutokset</i>	Adoptiohakijoiden tilanteeseen vaikuttaa merkittävästi adoptioon vapaina olevien lasten määrän väheneminen viime vuosina. Myös adoptiolasten erityistarpeisuus on lisääntynyt, mikä vaikuttaa adoptioneuvonnan sisältöön ja perheiden tarvitsemaan tukeen adoptiolapsen saavuttua. Myös hakijat ovat iäkkäämpiä ja heillä on enemmän sairauksia, jotka vaikuttavat adoptiomahdollisuuteen.